

Zaak C-584/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

21 september 2023

Verwijzende rechter:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (arbeidsrechter, rechtbank nr. 3 Barcelona, Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 september 2023

Verzoekende partijen:

Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151

KT

Verwerende partijen:

Instituto Nacional de la Seguridad (INSS)

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

Alcampo S. A., rechtsopvolgster van Supermercados Sabeco, S. A.

Voorwerp van het hoofdgeding

Sociale zekerheid – Arbeidsongeval – Uitkering wegens blijvende volledige arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een arbeidsongeval – Berekening van de uitkering – Berekeningsgrondslag van de uitkering in geval van arbeidstijdverkorting met het oog op de zorg voor een minderjarig kind – Beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van sociale zekerheid – Indirecte discriminatie op grond van geslacht

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Verzoek om een prejudiciële beslissing tot uitlegging – Artikel 267 VWEU – Verenigbaarheid van nationale bepalingen op het gebied van sociale zekerheid met het primaire Unierecht en met de richtlijnen 79/7/EEG en 2006/54/EG – Indirecte discriminatie op grond van geslacht

Prejudiciële vragen

- 1) Verzet de Europese regeling die is vervat in artikel 4 van richtlijn 79/7/EEG van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid en artikel 5 van richtlijn 2006/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep (herschikking), zich tegen de Spaanse regeling voor het bepalen van de berekeningsgrondslag van uitkeringen bij blijvende arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een arbeidsongeval die is neergelegd in artikel 60 van het besluit van 22 juni 1956, voor zover die indirecte discriminatie op grond van geslacht oplevert, aangezien het in meerderheid vrouwen zijn die hun arbeidstijd verkorten met het oog op de zorg voor een minderjarig kind, en de aan hen toegekende uitkering duidelijk lager is?
- 2) Verzetten artikel 8 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, de artikelen 21 en 23 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikel 4 van richtlijn 79/7/EEG en artikel 5 van richtlijn 2006/54/EG zich in het licht van de omstandigheid dat in de Spaanse regeling tot vaststelling van de methode voor de berekening van uitkeringen bij blijvende arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een arbeidsongeval – artikel 60, lid 2, van het besluit van 22 juni 1956 – wordt uitgegaan van het loon dat daadwerkelijk werd ontvangen ten tijde van het ongeval en dat het Spaanse wettelijke socialezekerheidsstelsel, als een op premie- of bijdragebetaling berustende gezinsbijslag – artikel 237, lid 3, van de algemene wet op de sociale zekerheid – voorziet in een verhoging van de uitkering tot 100 % tijdens de eerste twee jaar van het tijdvak waarin iemand met het oog op de zorg voor een minderjarig kind overeenkomstig artikel 37, lid 6, van het werknemersstatuut werkzaam is op basis van arbeidstijdverkorting, en gelet op het feit dat volgens statistische gegevens 90 % van de personen die om arbeidstijdverkorting verzoeken vrouw is, tegen de hierboven beschreven Spaanse regels, en impliceren die regels indirecte discriminatie op grond van geslacht?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, artikel 8

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikelen 21 en 23

Richtlijn 79/7/EEG van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid, artikelen 1, 3 en 4

Richtlijn 2006/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep, artikelen 1, 2, 5, 7 en 9

Arrest van 16 juli 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462, punten 58 tot en met 62)

Arrest van 18 september 2019, Ortiz Mesonero (C-366/18, EU:C:2019:757)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Decreto de 22 de junio de 1956 por el que se aprueba el texto refundido de la legislación de accidentes del trabajo y Reglamento para su aplicación (besluit van 22 juni 1956 tot vaststelling van de geconsolideerde tekst van de wetgeving inzake arbeidsongevallen en van het uitvoeringsreglement daarvan; hierna: „besluit van 22 juni 1956”): artikel 60 van het deel met het opschrift „Toepassing van het reglement inzake de arbeidsongeschiktheidsverzekering”

Texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores, aprobado por el Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre (geconsolideerde tekst van het werknemersstatuut, zoals vastgesteld bij koninklijk wetgevingsbesluit 2/2015 van 23 oktober 2015): artikel 37, lid 6

Texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social, aprobado por el Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre (geconsolideerde tekst van de algemene wet op de sociale zekerheid, zoals vastgesteld bij koninklijk wetgevingsbesluit 8/2015 van 30 oktober 2015), artikel 237, leden 1 en 3 (in de versie die van toepassing was vóór de wijziging van dat laatste lid bij Real Decreto-ley 2/2023[, de 16 de marzo] (koninklijk wetsbesluit 2/2023 [van 16 maart 2023])

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 KT (hierna: „werkneemster”) werkte als kassamedewerkster voor de onderneming Supermercados Sabeco (hierna: „onderneming”). Vanaf 2 januari 2008 werkte zij, uit hoofde van artikel 37, lid 6, van de geconsolideerde tekst van het werknemersstatuut, op basis van een arbeidstijdverkortung tot 50 % van de gewone arbeidstijd om voor haar kind van jonger dan 12 jaar te zorgen. Deze situatie van arbeidstijdverkortung met het oog op de zorg voor een minderjarig kind eindigde op 6 oktober 2019.

- 2 Op 13 april 2019 kwam zij ten val op haar werkplek, een arbeidsongeval waarvoor aanvankelijk geen medisch verlof nodig was, maar dat uiteindelijk, vanaf 29 oktober 2019, leidde tot tijdelijke arbeidsongeschiktheid. Als gevolg van verschillende complicaties in verband met haar letsel, waardoor zij moest worden geopereerd, heeft het Instituto Nacional de la Seguridad Social (nationaal instituut voor sociale zekerheid, Spanje; hierna: „INSS”) op 2 augustus 2021 een besluit vastgesteld waarbij werkneemster blijvend volledig ongeschikt werd verklaard om haar gewoonlijke beroep uit te oefenen. Dientengevolge had zij recht op een uitkering van 75 % van de berekeningsgrondslag, welke grondslag overeenkomstig artikel 60, lid 2, van het Spaanse besluit van 22 juni 1956 wordt bepaald op basis van het werkelijke loon van het slachtoffer ten tijde van het ongeval en is vastgesteld op 8 341,44 EUR per jaar. De bezwaren die zowel door de onderlinge verzekeringsmaatschappij Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n° 151 (hierna: „verzekeringsmaatschappij”) als door werkneemster tegen dat besluit zijn ingediend, zijn op 10 februari 2022 afgewezen.
- 3 In het kader van het onderhavige geding zijn twee vorderingen ingesteld, die door de verwijzende rechter zijn gevoegd: een van de verzekeringsmaatschappij, waarbij deze de in het vorige punt bedoelde besluit van het INSS betwist op grond dat het door werkneemster opgelopen letsel weliswaar een blijvend letsel is, maar geen blijvende arbeidsongeschiktheid veroorzaakt en er daarom geen sprake is van een situatie van blijvende arbeidsongeschiktheid, en een andere van werkneemster, wier arbeidsrelatie met de onderneming op 14 juni 2019 is beëindigd door ontslag. De vordering van de verzekeringsmaatschappij is geen voorwerp van dit verzoek om een prejudiciële beslissing.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 Met haar vordering beoogt werkneemster te bereiken dat de berekeningsgrondslag voor de uitkering wegens blijvende volledige ongeschiktheid om haar gewoonlijke beroep uit te oefenen ten gevolge van een arbeidsongeval wordt bepaald zonder dat de verkorting van haar arbeidstijd met 50 % met het oog op de zorg voor haar kind in aanmerking wordt genomen, dat wil zeggen dat de berekeningsgrondslag van de uitkering wordt bepaald op basis van 100 % van haar loon en 1 353 EUR per maand bedraagt, oftewel 16 236 EUR per jaar (in plaats van de 8 341,44 EUR per jaar die het INSS in zijn besluit van 2 augustus 2021 heeft vastgesteld). Indien wordt uitgegaan van het verlaagde loon op basis van de daadwerkelijk gewerkte arbeidstijd, is er volgens werkneemster sprake van indirecte discriminatie op grond van geslacht, aangezien 90 % van de personen die om arbeidstijdverkorting met het oog op de zorg voor een minderjarig kind verzoeken vrouw is. Een ogenschijnlijk neutrale bepaling – waarin de methode voor het bepalen van de berekeningsgrondslag is vastgesteld – benadeelt vrouwen en plaatst hen in een veel minder gunstige positie dan mannen, waardoor die bepaling in strijd is met richtlijn 79/7.

- 5 Het INSS verdedigt het besluit van 2 augustus 2021 en stelt dat de berekeningsgrondslag van de uitkering van werknemster is bepaald op basis van de informatie op de loonstroken die door de onderneming zijn verstrekt en door de verzekeringsmaatschappij zijn overgenomen.
- 6 Het INSS betoogt dat indien het ongeval zich had voorgedaan binnen de eerste twee jaar van de arbeidstijdverkorting – tegenwoordig, sinds de hervorming van artikel 237, lid 3, van de geconsolideerde tekst van de algemene wet op de sociale zekerheid bij koninklijk wetsbesluit 2/2023, is dat drie jaar –, de bijdragegrondslag die zou zijn toegepast voor het bepalen van de berekeningsgrondslag gelijk zou zijn geweest aan 100 % van het loon dat werknemster zonder die arbeidstijdverkorting zou hebben ontvangen, maar dat aangezien er meer dan twee jaar waren verstreken sinds de aanvang van de arbeidstijdverkorting, de als referentie te nemen bijdragegrondslag de grondslag was die overeenkwam met de daadwerkelijk gewerkte arbeidstijd, dat wil zeggen de verkorte arbeidstijd. Bijgevolg is het volledig gerechtvaardigd om de hoogte van de uitkeringen uit hoofde van het wettelijke socialezekerheidsstelsel te bepalen op basis van de daadwerkelijke beloning van werknemster in deeltijd, zonder dat de arbeidstijdverkorting met het oog op de zorg voor een minderjarig kind een andere oplossing rechtvaardigt dan die welke voortvloeit uit de punten 58 en 59 van het arrest van het Hof van Justitie van 16 juli 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462). Op grond daarvan is het INSS van mening dat noch het primaire Unierecht (artikel 8 VWEU en de artikelen 21 en 23 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie), noch het afgeleide Unierecht (richtlijn 79/7, richtlijn 2010/18 of de thans van kracht zijnde richtlijn 2019/1158) in casu van toepassing is.
- 7 De verzekeringsmaatschappij, tevens verweerster in de procedure waarin werknemster de verzoekster is, verzet zich tegen de vordering van werknemster met het argument dat de berekeningsgrondslag is bepaald op basis van het daadwerkelijk ontvangen loon, volgens de door de onderneming afgegeven loonstroken. De verzekeringsmaatschappij stelt dat de afwijkende regeling niet is gebaseerd op enige voorwaarde of omstandigheid die discriminatie of een ongunstige behandeling van vrouwelijke werknemers zou kunnen impliceren.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 8 Volgens de verwijzende rechter bepaalt de Spaanse regeling (artikel 60, lid 2, van het besluit van 22 juni 1956) dat de berekeningsgrondslag van uitkeringen bij blijvende arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een arbeidsongeval wordt verkregen op basis van het loon dat de werknemer ten tijde van het ongeval ontving, aangezien die grondslag wordt bepaald op basis van de bijdragegrondslag die overeenkomt met de daadwerkelijk gewerkte arbeidstijd. Dit betekent dat indien het recht op arbeidstijdverkorting met het oog op de zorg voor een minderjarig kind is uitgeoefend, uitgegaan moet worden van het loon dat resulteert

uit die verkorting, wat in casu voor werkneemster een verlaging met 50 % inhield, met alle gevolgen van dien voor de berekeningsgrondslag.

- 9 De verwijzende rechter haalt het arrest van het Hof van Justitie van 16 juli 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462), aan om enerzijds op te merken – onder verwijzing naar met name de punten 60 tot en met 62 van dat arrest – dat richtlijn 79/7 de lidstaten nergens de verplichting oplegt om voordelen op het gebied van sociale zekerheid toe te kennen aan personen die voor hun kinderen hebben gezorgd, en anderzijds te verklaren dat richtlijn 2010/18/EU van de Raad van 8 maart 2010 tot uitvoering van de door BUSINESSEUROPE, UEAPME, het CEEP en het EVV gesloten herziene raamovereenkomst en tot intrekking van richtlijn 96/34/EG in casu niet van toepassing is. Volgens de verwijzende rechter is hier voorts geen sprake van omzetting van een voltijdse arbeidsovereenkomst in een deeltijdovereenkomst, zodat richtlijn 97/81/EG van de Raad van 15 december 1997 betreffende de door de Unice, het CEEP en het EVV gesloten raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid niet van toepassing is.
- 10 Volgens de verwijzende rechter is in het vorige punt aangehaalde arrest echter niet beoordeeld, omdat dat niet was aangevoerd, of de toepasselijke Spaanse socialezekerheidsregeling indirecte discriminatie op grond van geslacht kan impliceren. Ook de statistische factor van de incidentie naar geslacht van verzoeken om arbeidstijdverkorting met het oog op de zorg voor een minderjarig kind is in dat arrest niet geanalyseerd.
- 11 Volgens statistische gegevens van de Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) (Spaanse algemene socialezekerheidskas) bevonden zich in het tijdvak 2020-2022 224 513 personen in een situatie van arbeidstijdverkorting op grond van artikel 37, lid 6, van de geconsolideerde tekst van het werknemersstatuut. Daarvan waren er 22 110 man (9,85 %) en 202 403 vrouw (90,15 %). De verwijzende rechter vraagt zich af of een regel op het gebied van de sociale zekerheid die ogenschijnlijk neutraal is, maar procentueel gezien veel ongunstiger uitvalt voor vrouwen omdat het in meerderheid vrouwen zijn die gebruikmaken van het recht op arbeidstijdverkorting, indirecte discriminatie op grond van geslacht kan opleveren.
- 12 Daarenboven merkt de verwijzende rechter op dat indien de bijdragegrondslag zou worden bepaald op basis van een fictief tijdvak van niet-verkorte arbeidstijd (welk tijdvak, op de datum waarop de blijvende arbeidsongeschiktheid van de werknemer werd vastgesteld, de eerste twee jaar van de arbeidstijdverkorting met het oog op de zorg voor een minderjarig kind besloeg en dat thans, na de hervorming van artikel 237, lid 3, van de geconsolideerde tekst van de algemene wet op de sociale zekerheid bij koninklijk wetsbesluit 2/2023, drie jaar bedraagt), de kosten van het verschil tussen de op basis van een verlaagde grondslag berekende uitkering en de uitkering die voortvloeit uit de (fictieve) grondslag van 100 % (welke kosten door de beheersentiteit van de sociale zekerheid zelf worden gedragen) wettelijk worden beschouwd als een op premie- of bijdragebetaling

berustende prestatie en geen kosten voor ondernemingen of voor deelnemende verzekeringsmaatschappijen met zich meebrengen. Ook dit aspect is niet onderzocht in het arrest van het Hof van Justitie van 16 juli 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462).

- 13 De verwijzende rechter wijst op de mogelijkheid dat deze prestatie is uitgesloten van de werkingssfeer van richtlijn 79/7 (artikel 3, lid 2) op grond dat het een gezinsbijslag betreft. Niettemin prevaleert in zijn optiek ook in het geval van een gezinsbijslag het door die richtlijn gedekte risico, te weten dat van een arbeidsongeval. In de opvatting van de verwijzende rechter gaat het in casu derhalve om een op premie- of bijdragebetaling berustende prestatie die een in richtlijn 79/7 voorzien risico dekt. Hoewel ogenschijnlijk neutraal, want openstaand voor alle personen van beide geslachten, is de statistische realiteit dat de betrokken regel op overweldigende wijze vrouwen negatief treft: de uitkering is veel lager – in het onderhavige geval 50 % lager – voor vrouwen die gebruik hebben gemaakt van het recht op arbeidstijdverkorting en de uitkering wegens blijvende arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een arbeidsongeval aanvragen.
- 14 Gelet op het voorgaande acht de verwijzende rechter het noodzakelijk om, voor de beslechting van het geding waarvan hij kennisneemt, het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen.

WERKDOCUMENT